

Голові спеціалізованої вченої ради
К 20.052.07 в Івано-Франківському
національному технічному
університеті нафти і газу
д. держ. упр., проф., Заслуженому
працівнику освіти України
Д. І. Дзвінчуку

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертаційне дослідження Брич Лесі Володимирівни на тему:
“Механізми державного управління державного управління розвитком
соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів
публічного врядування України”, представлену до публічного захисту на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління**

На підставі вивчення дисертації, автореферату та опублікованих за дослідженою темою наукових праць, а також матеріалів щодо апробації та практичного впровадження результатів наукового дослідження, виконаного Л. В. Брич, можна констатувати наступне щодо актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, достовірності та наукової новизни одержаних результатів, повноти їх викладу в опублікованих працях та визначити загальну оцінку проведеного дослідження.

1. Актуальність теми дослідження, зв'язок з науковими програмами, темами

Процеси публічного управління в сучасній Україні свідчать про вкрай критичний рівень професіоналізму кадрового складу апарату органів публічного врядування починаючи від Офісу Президента України й закінчуючи виконавчими органами об'єднаних територіальних громад. В ході реформи децентралізації та змін територіальної організації влади країни в нашій державі відбулося укрупнення базових адміністративно-територіальних одиниць первинного рівня, що вже само по собі вимагало підвищеної уваги до проблеми якості управління укрупненими районами та об'єднаними територіальними громадами, якнайповнішого використання соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату нових органів публічного врядування. Однак до сьогодні ґрунтовних досліджень зазначеної проблеми в дискурсному просторі України немає.

Зважаючи на зазначене можна стверджувати, що тема дисертаційної роботи Брич Лесі Володимирівни є актуальною, а реалізація поставленої мети, яка полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні засобів удосконалення механізмів розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічної влади в Україні, є своєчасною.

2. Зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, державними та регіональними програмами.

Актуальність та вагомість теми дисертаційного дослідження Л. В. Брич підтверджується зв'язком із науково-дослідними роботами, воно виконане відповідно до науково-дослідних робіт Національного університету "Львівська політехніка" "Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів" (номер державної реєстрації 0116U004108), де автором де автором здійснено теоретичне обґрунтування та на його основі розроблено низку положень і рекомендацій щодо удосконалення механізмів формування й розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічної влади в Україні.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність та новизна.

Детальне ознайомлення зі змістом роботи свідчить, що дисертація на тему "Механізми державного управління державного управління розвитком соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування України" є міждисциплінарною (органічно охоплює й поєднує наукові підходи, характерні для психології, соціології та державного управління) й одночасно так само органічно охоплює й поєднує предметне поле двох на сьогодні вже неіснуючих наукових спеціальностей – 25.00.02 – механізми державного управління та 25.00.03 – державна служба. Вважаю це не недоліком, а перевагою даного дисертаційного дослідження, оскільки в сучасній науці більшість справді реальних результатів здобувається саме на стиках наукових напрямків, особливо в такій складній сфері людської життєдіяльності як публічне врядування, де вимоги належного управління передбачають врахування й використання політичних, економічних, соціальних, психологічних та власне управлінських аспектів організації діяльності кадрового апарату органів публічного врядування.

Так, є очевидною відповідність дисертації Л. В. Брич наступним пунктам паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління:

- 3. державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності;
- 11. органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення;
- 14. результативність й ефективність функціонування суб'єктів та механізмів державного управління;
- 16. державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності;
- 19. управління та регулювання діяльності органів та установ державної влади: аналіз, моделювання й оптимізація;

Дисертаційне дослідження є самостійною роботою, написаною науковою мовою з врахуванням сучасних понять, має достатньо переконливу аргументацію, логічний виклад. Зміст повністю розкриває актуальність теми, містить наукову новизну, а висновки та рекомендації відповідають поставленій меті. Отримані результати мають безперечне теоретичне значення та практичну цінність. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам.

Для отримання достовірних і обґрунтованих результатів використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціальних методів (системний, структурно-функціональний, історико-компаративний, моделювання, узагальнення та систематизації, індукції і дедукції, аналізу і синтезу, єдності цілого й частини, проблемного й прогностичного аналізу).

Наукові положення, висновки та рекомендації мають достатнє теоретичне обґрунтування, що обумовлено використанням праць провідних закордонних і вітчизняних науковців; нормативно-правових та офіційних документів, у тому числі міжнародних; статистичних даних та даних авторитетних міжнародних рейтингів; матеріалів авторських досліджень.

У роботі проаналізовано та узагальнено теоретичні напрацювання у напрямі функціонування та розвитку механізмів державного управління щодо формування та розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування. Це надало можливість провести системне дослідження обраної проблематики та отримати нові науково вагомі результати. Зокрема:

вперше:

– обґрунтовано концептуальну трирівневу модель розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування, що відрізняється синергетичною єдністю інституційного, комунікаційного, інтроперсонального рівнів (зовнішньо притаманних й внутрішньо-особистісних) і охоплює комплекс механізмів організаційно-правового, соціально-психологічного та мотиваційно-операційного характеру щодо розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування, й передбачає доопрацювання чинної нормативно-правової бази, інституалізацію розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування й оновлення соціально-психологічних, медіа-комунікаційних та мотиваційних технологій формування соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування як основи ефективної кадрової політики з подальшим реформуванням системи професійного навчання публічних службовців в Україні.

удосконалено:

– джерельну базу наукового дискурсу становлення та розвитку ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування в Україні, що вирізняється виокремленням чотирьох блок-кластерів наукових підходів: державно-управлінського, філософського, психологічного та соціологічного. Важливим є виділення в розглянутих дослідженнях таких ключових позицій, по-перше, виділення зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування, по-друге, врахування взаємозв'язку професійного зростання та концептуальної моделі публічної служби. Механізми розвитку ресурсного потенціалу пов'язані з трьома рівнями професіоналізму особи в системі публічного управління, а саме визначається внутрішнім мотивуванням та індивідуально-особистісною прихильністю та приналежністю до професії; опануванням професії та постійним професійним навчанням; використанням інноваційно-комунікативних технологій;

– наукове розуміння сутності та структури механізмів розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування охоплює – нормативно-правовий, адміністративно-організаційний, соціально-психологічний, медіа-комунікаційний, мотиваційно-операційний та ціннісно-культурний, що носять комплексний характер та вирізняється виокремленням ключових показників їх дієвості з урахуванням, по-перше, об'єктивних (пов'язаних із діяльністю органів публічного управління) та суб'єктивних (пов'язаних з особливостями формальних та змістовних характеристик комунікації та суб'єктів в системі публічного управління) його чинників, по-друге, варіативності форм публічного управління розвитком соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування на інституційному, комунікаційному та інтроперсональному рівнях;

– обґрунтування онтологічних засад, сутності та складових соціально-психологічного потенціалу особистості, що виступає важливою складовою ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування, зокрема, систематизовано моделі соціально-психологічного потенціалу особистості публічного службовця та виділено три моделі за показниками рівня їх особистісного, професійного росту та фундаментальних архетипів індивідуальності, як передумови успішності у професійній діяльності;

– наукове висвітлення основних детермінант соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування шляхом порівняльного експертного дослідження вроджених інстинктивних детермінант особи в системі публічного управління, підприємців та освітян, що дозволило встановити кореляцію як між окремими інстинктами й соціально-психологічними настановами у мотиваційно-потребовій сфері так і між притаманним особі індивідуальним набором інстинктивних якостей/проявів та схильності індивіда до ефективної діяльності в сфері освіти, підприємництва або публічного управління.

дістало подальший розвиток:

– понятійний апарат галузі науки державного управління шляхом уточнення змісту поняття проблеми розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування, що відрізняється від існуючих авторським уточненням змісту поняття "механізм розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування", як комплексу методів та заходів, сукупності послідовних дій організаційно-правового, соціально-психологічного та мотиваційно-операційного характеру що ґрунтуються на принципах публічного управління й спрямовані на подолання суперечності інтересів держави та громадськості щодо підвищення ефективності публічного управління, специфіка функціонування якого характеризується багатовимірністю інституційних форм публічного управління, комунікаційної та інтроперсональної (внутрішньо особистісної) складової;

– систематизація основних тенденцій сучасного стану розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування в Українській державі що відрізняються тривірневим виокремленням та характеристикою наступних тенденцій: нормативно-правового та

організаційного забезпечення реалізації кадрової політики, що характеризується недостатнім урахуванням вродженого ресурсного потенціалу професійної компетентності публічних службовців; нерозвинутою системою створення професіограм для різних посад в системі публічного управління; відсутністю врахування у процесі добору кадрів в публічному управлінні балансу між вимогами професії (посади) та індивідуально-психологічною відповідністю особи; відсутністю комплексного підходу щодо методів формування та розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу кадрового апарату органів публічної влади;

– наукове обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу кадрового апарату органів публічного врядування в Україні, що відрізняється авторським виокремленням та характеристикою ключових пріоритетів, а саме розробка державної цільової програми підвищення індексу людського розвитку та зростання інтелектуального потенціалу нації; розробка нової державної політики вдосконалення кадрового потенціалу; формування нового управлінського мислення; оновлення системи підготовки та перепідготовки кадрів в системі публічного управління; формування нульової терпимості до корупції; формування громадянської позиції, патріотизму та політичної культури служіння Батьківщині; організаційна культура органів публічного врядування, подолання професійних стереотипів та професійного вигорання; якісна освіта впродовж життя; он-лайн освіта;

– шляхи вдосконалення механізмів розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування в Україні, що базуються на багатомірності й варіативності інституційного, комунікаційного й інтроперсонального рівнів та відрізняються авторськими пропозиціями щодо подальшого доопрацювання чинної нормативно-правової бази, інституалізації розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування шляхом застосування асесмент-центрів, професіографії, інноваційних методів психодіагностики, новітніх форм професійного навчання та медіа-комунікаційних технологій в кадровій роботі органів публічного врядування.

Важливо зазначити, що наведені вище позиції наукової новизни чітко корелюють з поставленими завданнями, а останні – з висновками дисертаційної роботи.

4. Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертації викладено автором у 21-й науковій публікації, у тому числі– 9-ти статтях у наукових фахових виданнях України, одній статті в закордонному періодичному науковому журналі, 11-ти тезах доповідей, опублікованих у матеріалах науково-практичних конференцій. Таким чином опубліковані наукові праці, дисертація та автореферат у повній мірі відображають результати проведених наукових досліджень. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації та повністю розкриває її зміст і архітектоніку.

5. Теоретична та практична цінність, впровадження результатів дослідження

Дисертантом досягнуто мети у контексті розкриття теоретико-методичних особливостей побудови та функціонування механізмів державного управління транспортною інфраструктурою і розробки шляхів їх удосконалення.

Практична значимість дисертаційного дослідження визначається комплексністю рекомендацій щодо покращення функціонування управлінської системи мостового та дорожнього будівництва в умовах переходу українського врядування на цифрову базу.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Однак незважаючи на велику кількість переваг, у роботі присутні деякі положення, що вимагають уточнення:

1. У другому пункті завдань (с. 15) допущено дещо некоректне формулювання, з якого випливає, що дисертантка прагне в ході "категоріально-понятійного огляду" уточнити лише одне поняття – "механізм розвитку соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування", в той час як справжній сенс проведення категоріально-понятійного аналізу – встановлення наукового розуміння та взаємозв'язку усіх ключових понять та дефініцій дисертаційного дослідження.

2. У п. 1.2. автор доволі ґрунтовно розкриває найбільш узагальнено базові поняття предмету дослідження – "управління", "механізм", "ресурс", але в цьому переліку відсутнє поняття "потенціалу" як такого, дисертантка одразу оперує словосполученнями "ресурсний потенціал", "особистісний потенціал", "соціально-психологічний потенціал", що певним чином порушує струнку логіку категоріально-понятійного аналізу.

3. Маємо констатувати технічні недоліки під час переформатування дисертаційної роботи у PDF-формат для розміщення на сайті університету. Так у вивішеному офіційному PDF-варіанті на Рис. 1.3. (с. 80) наведено Модель соціально-психологічного потенціалу особи в системі публічного управління, в якій у двох з 12-ти наведених структурних блоках відсутній текст-заголовок, й на Рис. 2.1. (с. 108) так само відсутні назви двох рівнів ресурсного потенціалу, хоча в представленому текстовому форматі Word ці заголовки й назви є.

4. На мій погляд, дисертаційне дослідження тільки б виграло, якби автор більш струнко дотримувалася логіки побудови архітектури своєї роботи, а саме: розділила п. 2.1. "Сутність та проблеми становлення механізмів державного управління розвитком соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування в сучасній Україні" на два самостійні підрозділи, де сутність розглядалась би якраз у п. 2.1., а проблеми, як то диктується логікою дослідження, було б подано або у п. 2.4., або 3.1.

5. Справедливо зазначаючи на с.132, що в більшості розвинених країн (Німеччина, Велика Британія, Франція, Польща тощо) професійна підготовка кадрів публічного управління ведеться спеціалізованих навчальних закладах – інститутах, академіях, школах, які за статусом часто стоять вище від звичайних закладів вищої освіти, автор чомусь не ризикує надати свою оцінку тому факту, що в Україні наприкінці 2020 р. фактично було ліквідовано Указом Президента

аналогічну інституцію – Національну академію державного управління при Президентові України.

6. Доволі глибоко й професійно у п. 2.3. досліджено класичні детермінанти соціально-психологічного ресурсного потенціалу особи в системі публічного управління в Україні, проте дисертація значно б виграла, якби серед цих домінант (наприклад, поряд з "толерантністю до невизначеності", с. 159) було розглянуто й такий надзвичайно гострий для України фактор як "толерантність до корупції" або ж "корупціогенність" як певну соціально-психологічну схильність працівників органів публічного врядування нашої держави.

Однак зазначені зауваження та наведені рекомендації не знижують наукової цінності дисертаційного дослідження і не впливають на практичну значущість основних результатів дослідження.

7. Загальний висновок

В цілому можна зробити висновок, що за обсягом досліджень, їх глибиною, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю рецензована дисертація є завершеним самостійним, оригінальним дослідженням, яке вирішує важливу наукову проблему обґрунтування теоретичних засад та розроблення засобів удосконалення механізмів державного управління розвитком соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування України, містить наукову новизну та є практично значущою.

Зазначене дає підстави стверджувати, що робота Брич Л. В. на тему: "Механізми державного управління державного управління розвитком соціально-психологічного ресурсного потенціалу апарату органів публічного врядування України" відповідає встановленим вимогам до кандидатських дисертацій та п. 10 "Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами), а її автор – Брич Леся Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент

в. о. проректора з наукової роботи
Національного авіаційного університету,
доктор наук з державного управління,
професор, Заслужений працівник освіти
України

О. В. Радченко